

SZTE ÁJTK Nemzetközi jogi és Európa-jogi Tanszék

Nemzetközi jog I. Nemzetközi Tanulmányok Szak

Általános rész 1.

dr. Kertészné dr. Váradi Szilvia

Tartalomjegyzék

15 perc

I. A nemzetközi jog alapvető fogalmai

1. A nemzetközi jog létrejöttének előfeltételei
2. A nemzetközi jog
3. A nemzetközi közösség
4. A nemzetközi jogrend és a nemzetközi jog betartása
5. A nemzetközi jog alanyai

I. A nemzetközi jog alapvető fogalmai

1. A nemzetközi jog létrejöttének előfeltételei

- Egymástól **elkülönült** államok
- Az államok között együttműködési igényen alapuló **kapcsolatok**
- Valamilyen **erőegyensúly** (hatalmi egyensúly) közöttük, hogy ne egy államban egyesüljenek
- A kapcsolatok fenntartásához és azok nemzetközi jogi szabályozásához fűződő közös érdekek és értékek – **nemzetközi közösség**
- Fordulópontok:
 - **1648 vesztfáliai béke:** a **klasszikus** nemzetközi jog kialakulása
 - **1945 Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) Alapokmánya:** a **modern** nemzetközi jog kialakulása

2. A nemzetközi jog

Nemzetközi jog: ius gentium- ius inter gentes- international law (Jeremy Bentham)

A nemzetközi közjog az államok által, azok **konszenzusa** alapján elfogadott vagy elismert, elsősorban szerződéses és szokásjogi magatartási normák és **szabályoknak az összességét** jelenti, melyek a nemzetközi jog alanyai (elsősorban a szuverén államok, kisebb részben a nemzetközi szervezetek, magánszemélyek és az ún. egyéb jogalanyok) közötti kapcsolatok rendezését, egyes belső ügyeik és közös feladataik megoldását és az ide vonatkozó jogok, kötelezettségek és felelősségre vonás megállapítását szolgálják

Nemzetközi magánjog: egy vagy több állam belső szabályai, természetes és jogi személyek ügyeiben

3. A nemzetközi közösség

- Kezdetben csak államok és Európa alkotta
- 18. századtól az USA, 19.századtól latin-amerikai államok is része
- 1945-előtt „exkluzív klub”
- **1945-után ENSZ Alapokmánnal világméretűvé vált**
- Mára a Föld össze állama + államközi nemzetközi szervezetek + nemzetközi nem kormányzati szervezetek

4. A nemzetközi jogrend és a nemzetközi jog betartása

A nemzetközi bírói szervek **az érintett államok beleegyezése nélkül nem** járhatnak el

A sértett állam többnyire önszegély keretében maga jár el (lásd. erőszak tilalma és felelősségi szabályok témakörénél) **Egyéni szankció**

Kollektív szankció: többnyire nemzetközi szervezetek keretében

Probléma: nincs az államoktól független, a nemzetközi jogot kikényszerítő központi hatalom – De! a nemzetközi béke és biztonság veszélyeztetése esetén **ENSZ Biztonsági Tanács – Központi szankció**

A nemzetközi jogot az államok hosszú távú érdekeikre tekintettel **közösen alkotják**, a nemzetközi közösségnek ezért **érdekében áll** a nemzetközi jogrend alapvetői normáit **betartani**, ezek a közösen kialakított szabályok szolgálnak korlátként

4. A nemzetközi jogrend és a nemzetközi jog betartása

Az államok többnyire a nemzetközi jognak megfelelően járnak el

Mivel az államok megegyezésén, akaratán alapul ezért a nemzetközi jog a kötelező erejét is innen nyeri

- Az államok szokása így eljárni
- A rend megőrzése általános érdek és saját érdek
- A normaszegés következményeitől való félelem mint visszatartó erő

Természetjogi szemlélet

- A kötelező erő forrása maga az emberi természet, az erkölcs, a józan ész parancsa

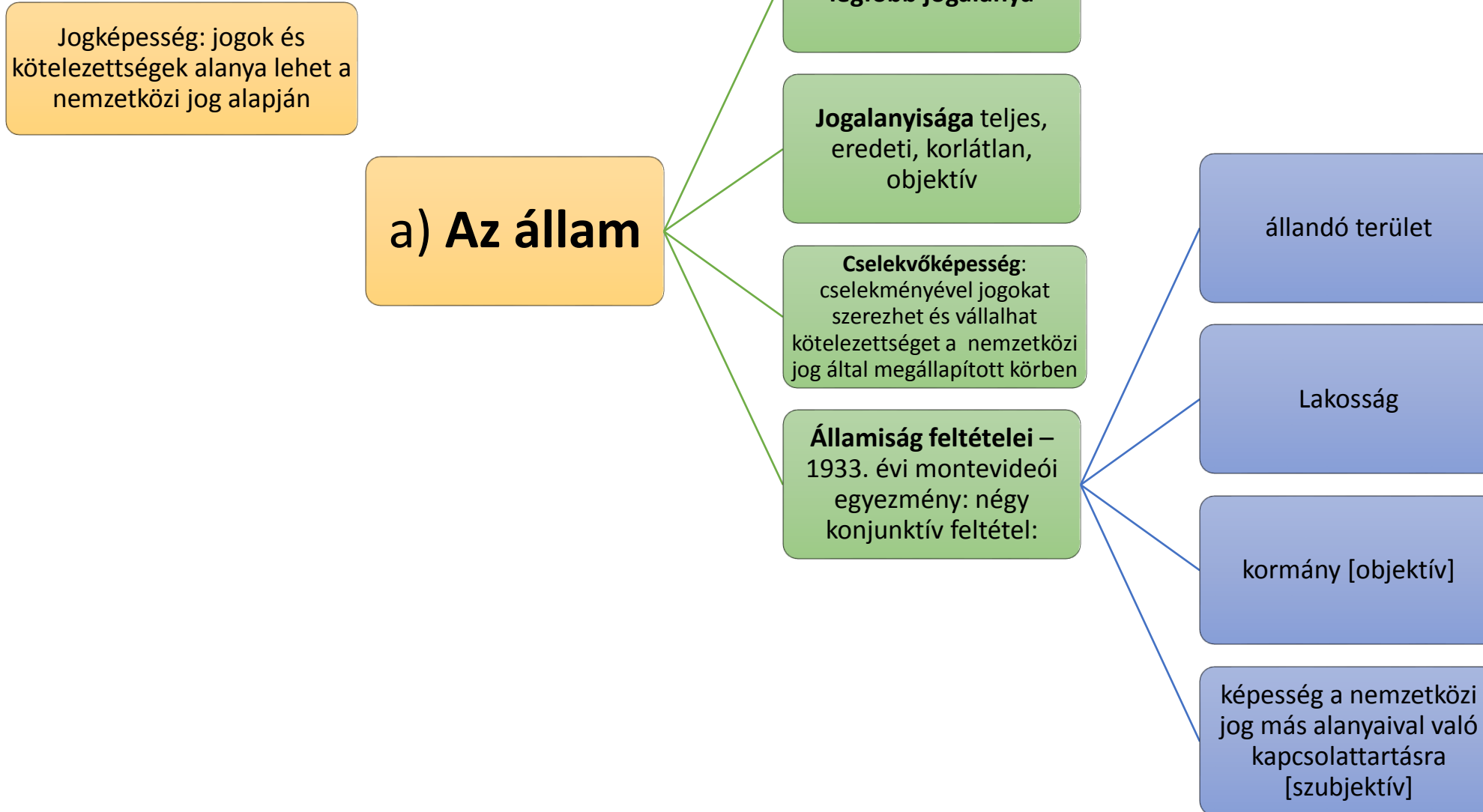
Tipikus jogsértések:

- önkényes állami erőszak
- súlyos emberi jogi jogsértések

5. A nemzetközi jog alanyai

- **Tipikus jogalanyok:**
 - Állam
 - Nemzetközi szervezet
 - Egyén
- Magánfelek jogalanyisága (természetes és jogi személyek)
- **Különleges jogalanyok:**
 - Nép
 - Nemzet
 - Emberiség
 - Vatikán
 - Máltai Lovagrend
 - Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága (ICRC)

5. A nemzetközi jog alanyai

5. A nemzetközi jog alanyai

b) Nemzetközi szervezetek

- A tagállamaik ruházzák fel **jogalanyiséggel**, szerződéskötési joggal: **származékos jogalanyiség**
- Objektív jogalanyiséga kizárólag az ENSZ-nek van!
- **Szubjektív** jogalanyiség: csak azokkal az államokkal vagy nemzetközi szervezetekkel szemben bírnak jogalanyiséggel, amelyek elismerik, amelyekkel tényleges jogviszonyuk jött létre
- **Korlátozott** jogalanyiség: csak a tagállamok által meghatározott keretekben érvényesülhet, hatáskörét nem lépheti túl
- Aktív jogalanyiség: a tagállamok által meghatározott keretekben jogot is alkothatnak
- nemzetközi szervezetek (IGO- kormányközi szervezetek NGO non-governmental organization; nem kormányzati szervezetek)

5. A nemzetközi jog alanyai

c) Az egyén

- Származékos és korlátozott mértékben válhatnak a nemzetközi jog alanyává az államok külön döntése alapján
- Emberi jogai védettek
- Passzív jogalanyiség
- Az egyének legszélesebb jogalanyiséga az Európai Unióban
- Felelősségre vonhatók büntetőjogi felelősségük alapján - a háborús és emberiség elleni bűntettek elkövetői
- Felkelőcsoportok az állam akaratából, ha ezt a státuszt elnyerik
- Korbattánsok

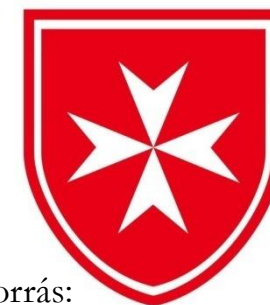
5. A nemzetközi jog alanyai

- d) **Jogi személyek:** korlátozott, passzív jogalanyiség, transznacionális/multinacionális vállalatok pl. ICSID – beruházásvédelem
- e) **Vatikán:** 1929. lateráni szerződés; nemzetközi szerződések, diplomáciai kapcsolatok; megfigyelő állam
- f) **Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága (ICRC):** 1949-es genfi humanitárius egyezmények alapján
- g) **Máltai Lovagrend:** 11. században, diplomáciai kapcsolatok
- h) **Nemzeti felszabadító mozgalmak:** gyarmati kontextusban
- i) **Emberiség:** „emberiség közös öröksége”; *ius cogens* és *erga omnes* szabályok-eltérést nem engedő, minden állam által betartandó normák

ICRC

Forrás: International
Committee
of the Red Cross

Forrás:
[http://tortenelemcikkek.hu
/node/381](http://tortenelemcikkek.hu/node/381)

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE